

Osviittoja ja virikkeitä keskusteluun runon lukemisen tai kuulemisen jälkeen

Runotuokiota rikastuttavat kysymykset ja ajatukset ovat laatineet lausunnan opettajat, lausijat **Iiro Kajas** ja **Eilakaija Sippo** sekä Kansallisteatterin teatterikuraattori **Pirjo Virtanen**.

Taustaksi

Runous on vanhin [kirjallisuuden laji](#), joka alkoi suullisena sanataiteena ja siirtyi [runonlaulajan](#) muistista toiselle ja saattoi muuttua matkalla hieman. Muistia auttoivat [runomitat](#) alku- ja loppusoinnuin sekä rytmisin keinoin. Kirjoitustaidon kehittyttyä runoja alettiin merkitä muistiin, ja kirjoitetusta runoudesta kehittyi uutta taidetta. [Moderni](#) runous hylkäsi 1900-luvun alussa runomitat, mutta myös mitallinen runous elää yhä.

Runoa ei voi koskaan ”selittää” kuten selitetään jokin outo sana. Runoa voi lähestyä monesta näkökulmasta. Voi miettiä mitä runo sanoo maailmasta tai elämästä tai arvailla kuka on runon puhujaminä. Runo voi muistuttaa unta ja sen kieli voi olla monikerroksista. Runosta ei voi olla oikeaa tai väärää tulkintaa. Runon lukija voi pohtia millainen tunnelma runossa on tai millaisia tunteita ja ajatuksia runo herättää. Monet runot ovat innoittaneet säveltäjiä ja runot ovat näin tavoittaneet uusia yleisöjä. ”Säveltäjän tarkoituksena ainoastaan tukea runoilijan pyrkimyksiä, voimistaa hänen sanomaansa ja antaa runolle siivet”, tuhansia runoja säveltänyt **Kaj Chydenius** on todennut (HS, 16.10.2019).

Katso pohjoista taivasta -antologian toimittaja **Jenni Haukio** kirjoittaa teoksen alkusanoissa: ”...runo voi myötäelää, lohduttaa ja kannustaa sekä haastaa, väittelee ja vakuuttaa. Runo voi virittää uuteen ajatteluun, auttaa näkemään asioita ja tilanteita toisen näkökulmasta sekä syventää itseymmärrystä.”

Löytämisen iloa runojen äärellä toivottavat,
Kustannusosakeyhtiö Otava ja Kansallisteatteri

Ajatuksia runojen lukemisesta ja kuuntelemisesta

- Keskustelkaa mahdollisista ennakkoluuloista, koetaanko runous vaikeatajuiseksi? Tai kertooko se asioista, joita en hyväksy, en ole kokenut jne.
- Mitä tulee ensimmäiseksi mieleen runoilijasta, esim. Eino Leino, Aleksis Kivi?
- Miksi joku runoilija miellyttää ja joku toinen ei, onko se samarytmisyys, kokemuspohja (kirjoittaa juuri niin kuin minä ajattelen jne.)?
- Oletteko tottuneet lukemaan runoja, ja jos ette, niin miksi?
- Miten runon kuunteleminen eroaa siitä, että lukee runon itse?
- Miltä kuultu tulkinta tuntui, vaikuttiko se omaan ajatukseen runosta?
- Ovatko runot mielestänne vaikeita?
- Keitä suomalaisia runoilijoita tulee ensimmäisenä mieleenne?
- Kuuluiko kouluopetukseen runojen ulkoa opetteleminen, ja mitä ajatuksia se teissä herätti?
- Mitä runoja jouduitte opettelemaan tai saitte opetella?
- Pidätkö enemmän hyvin selkeistä runoista vai sellaisista, joissa on enemmän tulkittamisen varaa?

Muutama vinkki ja runoesimerkki siitä, miten runoja voi lähestyä vähän syvemmin

LAULU ORAVASTA, ALEKSIS KIVI

- Tätä runoa kutsutaan myös Timon lauluksi tai Oravan lauluksi.
- Sen lisäksi, että mahdollisesti ajattelet tämän olevan oravan ”iso riemulaulu”, mitäpä, jos pohdiskelisit runon olevan ihmisen haikeutta, ikävää, oravan hyvästä osasta elämässä. Muuttuuko Sinun ajatuksesi tästä näyttökulmasta? Tässä runossa ulkopuolinen katsoo oravan elämää. Kun runoa on kutsuttu myös Timon lauluksi, tämä seikka saattaisi olla yksi katsomiskulma.
- Aleksis Kiven kieli voisi olla tässä runossa myös huomionarvoinen seikka: esim. mailma, liepoittaa, havu-oksen rauhan-viiri.

OI MUISTATKO VIELÄ SEN VIRREN, EINO LEINO

- Onko tämä runo sellainen, joka helpottaa elämääsi vaikeana aikana?
- Muistatko lapsuudestasi jonkin laulun / virren, joka on silloin ja nyt edelleenkin helpottanut elämääsi? Runo suorastaan kehottaa lopussa laulamaan / palauttamaan mieleen ”sen virren” eli vanhan tutun apukeinon.

HEILANI ON KUIN HELLUNTAI, LARIN-KYÖSTI

- Tarjoaako tämä runo Sinulle tilaisuuden muistella nuoruuttasi, ensirakkauttasi? Tässä runossa on erilaisia kielikuvia: heilaa verrataan helluntaihin, oraspellon kukkaan. Mitä niistä ajattelet?
- Mitä ajattelet: sopiiko tämä runo yhtä hyvin sekä pojan että tytön sanottavaksi?
- Onko runossa mitään mahdollisiin vaikeuksiin viittaavaa, vai onko se vain helluntain heleyttä eli onnellista käyntiä?

NOCTURNE, EINO LEINO

- Mieti tämän runon tarjoamia luonnonkuvia, vaikka siltä kannalta, että ne ovat aistien havaintoja, esim. Ruislinnun laulu korvissani – kuulohavainto, tähtkämpäiden päällä täysi kuu – näköhavainto, kesäyön on onni omanani – tuntoaisti jne.
- Kesimmäisen säkeistön, joka on erittäin harvoin kuultu, tummuus: mitä siitä ajattelet? Onko tämä säkeistö harvoin kuultu siksi, että se kääntää/muuttaa runon tuomat ihanatkin mielikuvat synkiksi?

JO KARJALAN KUNNAILLA LEHTII PUU, VALTER JUVA &

SIELL' ON KAUAN JO KUKKINEET OMENAPUUT, V.A. KOSKENNIEMI

- Juvan runossa kaihotaan selkeästi Karjalaa. Entä Koskenniemen runo, mihin siinä ikävöidään?
- Kaihosta puhutaan molemmissa, mitä ajattelet: kuinka paljon siinä on nostalgiaa tai yleensä kaipuuta johonkin vanhaan, menneeseen, koskaan saavuttamattomaan? Onko Sinulla vastaavia kaipuun kohteita?